

RISTO JUHANI

SALATUIMPAAN SAAKKA

 SAGA
EGMONT

Salatuimpaan saakka

Risto Juhani

Salatuimpaan saakka

SAGA Egmont

Salatuimpaan saakka

Cover image: Shutterstock

Copyright ©2009, 2025 Risto Juhani and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727247984

1st POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Vognmagergade 11, 2. 1120 Copenhagen

”... totuutta sinä tahdot salatuimpaan saakka ja sisimmäsäni sinä ilmoitat minulle viisautesi.”

YKSI

Ministeri osti tärviölle päästetyn Lahnawiikin kartanon.

Päijänteeseen antavan pikkujärven rannalta, viitisen kilometriä kaupungista pohjoiseen, himoittua hiekkapohjaista rantaviivaa ainakin kilometri.

Siitä kaupungilla riitti puhumista.

Moni oli pyrkinyt kaupoille, kaupunkiin jokunen vuosi sitten pesiytynyt venäläinen liikemies aivan erityisesti, mutta perintökartanon vanhapoika Paavali Lahnawiik oli tähän saakka kuitannut naureskelemalla parhaatkin tarjoukset.

Ministeri Touko Nupposelta se vihdoin oli onnistunut. Koko kaupunki oli tohkeissaan, kun saatiin oma ministeri. Jokunen kansanedustaja kaupungista oli menneinä vuosina tullut, mutta ministeriä ei tiettävästi koskaan. Ihmeteltiin mikä oli saanut Paavalin suostumaan kauppoihin juuri nyt, kun sen enempää nousukuin laskukaudetkaan eivät tuntuneet häntä hetkauttavan. Ja miksi juuri ministerille, joka tuli kaukaa keskisestä Suomesta ja jolla ei tiedetty olevan mitään kytköksiä sille seudulle.

Tämä tapahtui samana kesänä, jona rikoskomisario Paavo Iisakki Pesonen palasi entisiin tehtäviinsä.

Surullisten sattumusten summana Pesonen oli määrätty virkaa tekeväksi rikososaston päälliköksi, ja jokainen päivä päällikön narisevassa tuolissa oli ollut silkkaa kärsimystä kenttätöyöhön vihkiytyneelle poliisimiehelle. Oikeastaan yksi ainoa laukaus oli sitten palauttanut tilanteen ennalleen.

Päällikkö Nyrösen hyllyttämisen taustalla kummitellut liike mies oli ammuttu kylmästi kotipihalleen. Ampuja oli saatu kiinni melkein saman tien. Pikainen tutkinta osoitti, ettei surmatyöllä ollut mitään tekemistä Nyrösen hyllyttämiseen johtaneiden tapahtumien kanssa. Pienen viiveen jälkeen Nyrösen toimia koskenut tutkinta oli lopetettu, päällikkö palannut virkaansa ja Pesonen huokaissut helpotuksesta.

Nyt kaupunki siis oli saanut oman ministerinsä. Se oli monella tapaa avoin ja hämmentävä yhtälö, jonka palasia vasta hiljalleen soviteltiin kohdilleen.

Eikähän ministeri Touko Nupponen suinkaan ollut mikä tahansa puolueen palkitsema kumileimasin, vaan värikäs ja rai-suotteinen herra ”Touho”, jonka tunsi koko valtakunta. Useimmat pelkkänä Touhona. Siinä oli mies, jolle tuntui aina löytyvän ministerisalkku, olipa vallassa mikä kolmesta suurpuolueesta tahansa. Välillä hän tasoitti valtioneuvoston voimasuhteita jonkun toisarvoisen salkun kahvassa, välillä taas keikkui kukkona tunkiolla. Nokkela ja vikkela mies. Kateelliset irvailivat, että Touho pystyi ihan ilman paperin paperia sanomaan mistä asiasta tahansa mitä tahansa, sanomatta lopultakaan yhtään mitään.

Hyvän politiikan merkki!

Ministeriöiden virkamiehet häntä nyreksivät; Touho onnistui viikossa hämmentämään kulloinkin hallinnoimansa kanslian au-

tuaan uneliaan ilmapiirin. Hänen erityinen harrastuksensa olivat komiteat ja työryhmät. Ei niin pientä asiaa, etteikö hän siitä pystynyt vääntämään komiteaa. Sillä tempulla taas oli tasan kaksi tehtävä: hankkia mietintöjen luovutustilaisuuksien lehti- ja tv-kuvilla julkisuutta ministerille itselleen, ja toisekseen haudata mietinnöt ja niiden sisältämät asiat kaikessa hiljaisuudessa ja hyvällä omallatunnolla arkistojen kätköihin pölyttymään. Mietintöjen sisältämät asiat ja korjausehdotukset eivät yleensä aiheuttaneet mitään toimia. Piittaamattomuus tuntui sillä tavoin säädyllisemmältä.

Siinä oli kaikkiaankin mies, jota rakastettiin ja inhottiin vuoronperään aina kulloistenkin konjunktuurien mukaan. Nupposen arka kohta oli hänen asemansa oman puolueen hierarkiassa. Kolmeen kertaan hän oli ollut ehdolla puheenjohtajaksi; hävinnyt kerran täpärästi ja vetäytynyt kahdesti ennen ratkaisevaa äänestystä, huomattuaan kannatuksen jäävän vaatimattomaksi. Hyvitykseksi tarjotut varapuheenjohtajuudet eivät Nupposelle kelvanneet. Syrjässä virallisesta puoluejohdosta hän oli hankkinut maineen jonkinlaisena ”yleisräksyttäjänä” paitsi puolueen sisällä, myös missä tahansa valtakunnan asiassa. Puoluejohto sieti vain sen, sillä vastapainona miestä sopi käyttää myös puolueelle kiusallisten kannanottojen julkistajana.

Sitten oli olemassa vielä Nupposen varjon puoli.

Ministerin huomattava varallisuus oli jo kauan ollut kuiskailujen kohteena. Oli yhtiöitä ja säätiöitä ja luoja ties mitä kannatusyhdistyksiä, joiden papereista löytyi nimi Touko Nupponen. Mutta vain jonakin pienosakkaana tai taustavaikuttajana, ei koskaan näkyvänä keulahahmona. Tv:n ajankohtaishaukat ja muut päivärinnat olivat yrittäneet saada Nupposta käpälälautaan.

Touho oli mielihyvin suostunut näihin käreihin ja inttäjäisiin, mutta nauranut lopulta kiukkua kihisevät haastajansa suohon.

Kartanokaupan rahoitustakin oli joku kesätoimittaja kaivellut, ponnettomasti ja vaatimattomin tuloksin.

Viimeisen vuoden aikana nämä rahakytökset olivat kuitenkin nousseet uudelleen puheisiin, kun tiedettiin muutaman kohutun liikemiehen tulleen rahoineen säätiöiden toimintaan mukaan. Arvailtiin mihin käyttöön liikemiesten rahat tulivat ja siinä samalla tietenkin myös vaanittiin, olivatko heidän sijoituksensa maksuja kaavamuutoksista tai lisätyistä rakennusoikeuksista.

Mikään tutkimus ei muuttanut sitä tosiasiaa, että ministeri Touko Nupposen piti kaikkien tietojen mukaan oleman huomattavan varakas mies.

Itsepintaiset huhut väittivät lisäksi, että Nupposella oli parhailaan viritteillä joku salaperäinen operaatio. Mikä se oli, ja mitä se olisi toteutuessaan pitänyt sisällään, siitä liikkui vain arvailuja. Hänen nähtiin kyllä tavan takaa livahtavan eduskunnan takao-vella odottavaan autoon ja katoavan ties minne. Mutta kun mies hoiti hommansa, ja oli muutenkin alituisen liikkeessä, ei hänen katoamisiaan pistetty erityisesti merkille.

Nautittiin vielä jäljellä olevista loppukesän pehmoisista päivistä ja samettisista illoista. Vain umpipessimisti olisi miettinyt edessä olevaa riipivää syksyä. Elettiin kevään heleyden ja keskikesän kirkkaiden värien jälkeistä raskaan täyteläistä sadonkorjuun vuodenaikaa.

Pian jo kerrottiin ministerin liikkuneen kaupungin torilla kuin kuka tahansa. Oli kyselty hintoja ja herennyt melkein päru-nolliseksi luomutuotteita myyvän kauppiaan kojulla. Kun luomukauppias oli valitellut ihmisten ymmärtämättömyyttä, oli ministeri rohkaissut, sanonut uskovansa luomuviljelyyn ja arvellut juh-

lallisesti, että sen varassa saattoi hyvinkin levätä isänmaan tulevaisuus. ”Isänmaa” oli Touko Nupposen rakkaimpia sanoja. Sille sanalle löytyi paikka yhtä hyvin eduskunnassa, julkisessa sanassa kuin luomukauppiaankin torikojuilla. Ja tehdäkseen asiansa todeksi hänen kerrottiin itsekin ostaneen joku kerta pussillisen ruupisia luomuperunoita. Perunapussi ei vain oikein luontunut ministerin käteen, hän oli vaikuttanut neuvottomalta, pelännyt kai ministerin arvovaltansa siitä rapisevan. Hänen arveltiin liikkuvan torilla rohkeasti yksikseen, mutta tarkkasilmäisimmät olivat olleet tunnistavinaan perässä kulkevan vaiteliaan miehen turvamieheksi. Asia oli saanut vahvistuksen, kun ministeri oli ruuhkassa sysännyt perunapussin miehen kannettavaksi. Torikahvi munkkipossuineen oli maistunut ministerinkin suussa ja muutama uskalias kaupunkilainen oli tuppautunut samaan pöytään. Oli salaa toivottu, että tämä olisi ottanut puheeksi kartanokaupat, tai paikkakunnalle muuton yleensäkin.

Nupponen piti kuitenkin kansaa jännityksessä. Hän tuntui nauttivan ihmisten pakahduttavasta uteliaisuuden kiimasta. Puheli niitä näitä vaarattomia ja vaikenä visusti ”Valtakunnan Asioista”. Samoin kaikesta kartanon kauppaan liittyvästä. Oli alettu uskoa, että ministeri halusi ihan oikeasti sulautua tavalliseen kaupunkirahvaaseen.

Mutta eihän pikkukaupungin väki sellaiseen välttelyyn ja vaikeutemiseen tyytynyt. Ei ihmisten uteliaisuutta niin vain sammutettu. Jotain tämän kartanokaupan taustoista oli saatava selville; jotain salamyhkäistä siihen pakostakin liittyi, merkit olivat sellaiset.

Kaupungin kaikkitietävä, hiukan höppänä pidetty evp. eversti Portimo oli ensimmäisiä, jotka uskaltautuivat torikahvilassa juttusille ministerin kanssa. Napsautti soturi vanhasta muis-

tista kantapäästä yhteen ja esittäytyi. Antoi sitten rohkeasti kättä-päivää ja näytti jo kohta rupattelevan kuin vanhan tutun kanssa. Siinä ei sinänsä ollut mitään ihmeellistä: tämä kärppänä liikkuva sotaurho otti sutjakasti paikkansa missä seurueessa tahansa, kenen vieraan seurassa tahansa. Niinpä ei ollut järin suuri yllätys, kun jonakin kertana herrojen nähtiin lähtevän torilta yhtäjalkaa ja häipyvän tuttavallisesti rupatellen rantapuiston suurten lehmusten varjoihin.

Eversti Portimon arvo kaupunkilaisten silmissä nousi hetkeksi kohisten, mutta kun sieltäkään ei mitään tietoja herunut, hiipui kiinnostus vähitellen. Ministeri hyväksyttiin osaksi kaupunkikuvaa. Tuli uusia puheenaiheita, eikä niistä siinä pikkukaupungissa – sen puoleen – yleensä puutetta ollutkaan.

Uusi omistaja Lahnawiikin kartanolla nyt joka tapauksessa oli. Luotettiin siihen, että aika näyttäisi ”miten kissa nahan repii”.

Entä Paavali Lahnawiik? Eikö hänestäkään irronnut tietoja? Mies tunnettiin laajalti. Erityisesti ainutlaatuisesta polkupyörästään. Sellaista ei toista ollut, olisiko edes koko valtakunnassa. Paavalin tiedettiin poikasesta asti ihailleen kyläkauppiaan vankkaa, leveärenkaista menopeliä, erityisesti sen etupuolisen suuren tavaratelineen ja hienon jousitetun satulan takia. Sitä ihailemaan Paavali oli monet kerrat poikasena unohtunut sokerin tai hiivan hakumatkalla naisväen polkiessa kiukkuisena jalkaa kartanon parkarituovassa. Kun kauppias sitten oli nyykähtänyt jauhosäkin alle makasiinissaan, oli leski lopetellut kaupan pidon ja haetuttanut Paavalin kaupalle. Siinä kuraisella huhtikuisella pihalla tuo ihme-pyörä oli vaihtanut omistajaa. Lesken kertoman mukaan se oli ollut kauppiasvinaan tahto.

Niiltä sijoiltaan Paavali oli loikannut pyörän selkään ja kiittämiset unohtaen painanut mutkaista tietä näkymättömiin. Paavali

oli ollut silloin alle rippikouluiän, mitä olisi ollut, neljäntoista kieppeillä.

Kartanon väki oli jo huolestunut, kun poikaa ei kuulunut, ei näkynyt. Tiet niillä kulmilla olivat routivia ja mäkisiä, ties vaikka olisi innoissaan ja tottumattomana sortunut louhikkoisen ojan pohjalle.

Lähellä puolta yötä Paavali oli ilmestynyt hartiat höyryten pihaan. Taivastelijoille ylpeä pyörämies oli muina miehinä arvellut ajaneensa epähuomiossa hyvän matkaa naapuripitäjän puolelle.

Siitä lukien oli olemassa poika ja pojan pyörä, erottamattomat. Ja sitten vuosien saatossa mies ja miehen pyörä, vankkarakentaisia ja raskassoutuisia molemmat. Eikä koko sillä kolkalla voinut olla paremmin huollettua ja vaalittua polkupyörää, siitä Paavali piti visusti huolen.

Nyt, heti kartanokaupan jälkeen, Paavali oli kadonnut kuin maan nielemänä. Samoin Paavalin pyörä.

Erityisesti tästä katoamisesta olivat huolissaan Paavalin kantakapakan, Hertan Krouvin, kaljaveikot. Oli loppukuu ja veljiltä rahat vähissä, eikä ymmärtäväisenä rahan lainaajana tiedettyä Paavalia löytynyt mistään.

KAKSI

Jos rauhoittui kohina ministeri Nupposen ympärillä, saivat hänen parikymppiset kaksospoikansa aikaan senkin edestä monenmoista säpinää. Nämä veijarit paahtoivat kavereineen muskeli-veneellä kaupungin rantaan satama-alueen nopeusrajoituksista piittaamatta. Menivät maihin päästyään kuin irti päässeet mölyapinat terassilta terassille.

Kaupungin omat nuoret kyräilivät satamapuiston lehmusten suojissa aikansa ja rohkaistuivat vähä vähältä herjanheittoon.

Siinä kylvettiin siemenet tuleville yhteenotoille.

Poliisin päivystykseen tulivat pian ensimmäiset valitukset hurjaa vauhtia kiitävästä veneestä. Väittämän mukaan veneen nostattama aallokko repi pikkupaatteja kiinnityksistään ja murjoi niitä toisiaan ja laituria vasten. Mielialat kiihtyivät joukkohysterian partaalle, kun veneen omistaja paljastui. Se oli syvä ryppy ministerirakkauteen: tätä tällaista piittaamattomuuttako oli tänäkin vallasherran touhu!

Poliisin velvollisuus oli tietenkin käydä katsastamassa väitet-

tyjä vaurioita. Yhdessä pikkuveneiden omistajien kanssa syynättiin paatit ja paattien kiinnitykset. Laihoin tuloksin. Joko vaurioita ei silmin nähden havaittu, tai niitä ei voinut todistaa muskeliveneen aiheuttamiksi.

Vaadittiin myös tämän remeltävän venekunnan kipparin puhalluttamista. Muutaman kerran partio käyttäsi venekunnan lähtöä, ja muka kuin ihan sattumalta paikalle osuneena puhallutti ruoriin asettuneen nuorukaisen. Joka kerta kipparin lakkia kantoi kuitenkin vesiselvä mies.

Koko puhalluttamisesta tuli kesän mittaan kissa ja hiiri -leikki, ylimääräinen ohjelmanumero venekunnan juhliville nuorille. Pellen roolia siinä sovitettiin poliisille. Ohjauspulpetin ääreen kapusi yleensä juopunutta esittänyt kipparilakkinen kaveri ja toiset nauraa kihersivät veneen perässä. Puhalluttamisen tulos oli joka kerta pyöreä nolla.

Tämä leikki kävi vähitellen rassaamaan poliisia; olisi aikaa voinut tähdellisempäänkin käyttää, mutta kun epäilystä ruorijuopumuksesta tuli säännöllisin välein ilmiantoja, ne oli pakko käydä tarkistamassa. Eikä kyse ollut pelkästään operaatioon tuhlata ajasta. Erityisen vastenmieliseksi käynnit muuttuivat sen pilkan ja ylimielisen möykkäämisen tähden, jota työtään tekevät poliisimiehet joutuivat korvin kuulemaan ja silmin sietämään. Siinä höylättiin varsinkin nuorten poliisimiesten ärsytyskynystä. Piti esittää maltillista ja suvaitsevaista vaikka hammasta purren. Ei auttanut koulutuksessa toisteltu presidentti Koivistonkin käyttämä lausahdus ”provosoida saa, mutta ei pidä provosoi-tua”.

Venekunnan riekkuminen närästi virkavaltaa läpi koko kesän. Puhalluttamisen into hiipui kuitenkin vähitellen, ja kun nuoret

huomasivat muutoksen, ei leikki heitäkään pitkän päälle kiinnostanut.

Tieto ministerin nuorisokaartin käyttäytymisestä kulkeutui vähitellen yli koko poliisitalon, siis myös komisario Pesosen korviin. Toistaiseksi tapahtumat olivat järjestyspoliisin huolena, mutta jonkun rajan ylitettyään ne hyvinkin voisivat kertyä Pesosen pöydälle. Jotenkin komisario aavisti, että asiat saattaisivat paisua ja karata painajaiseksi. Itsensä tuntien hän aavisti myös, että tämän tyyppisten, vanhempiensa aseman ja rahojen turvin öykkäroivien ylimielisten nilkkien kanssa hän olisi pulassa tavallista herkemmin.

Virkaansa palannut päällikkö Hugo Alfred Nyrönenkin otti asian varoen puheeksi. Siinä keskustelussa kävi kuten niin usein oli ennenkin käynyt; kun ongelman yhtenä osapuolena oli tarpeeksi huomattava yhteiskunnan tappi, muuttui Nyrönen lauhkeaksi lampaaksi ja hyssytteli hampaattomasti ongelman nukuksiin. Hänen puheessaan vilahteli yhtenä ”ministeri” ja ”kartanon omistaja”. Puuttui vain että päällikkö olisi kumarrellut Lahnawiikin kartanoon päin jotakin mantraa tai loitsua mumisten. Ja tietenkin varoitellut sormi pystyssä Pesosta ryhtymästä mihinkään ministeriä tai hänen seuruettaan loukkaaviin toimiin. Ja nimenomaan Pesosta, sillä Nyrönen tiesi, että muun henkilökunnan hän pystyisi pitämään aisoissa käskyttämällä. Pesosen kanssa hän oli voimaton.

Se Nyrösen tapa ja ennakkosensuuri olivat iän kaiken ärsyttäneet Pesosta. Lukemattomat kerrat hän oli pyhästi päättänyt asettua päällikön metkujen yläpuolelle, mutta ärtymys ei hellittänyt vuosienkaan saatossa.

Lähimmän miehensä, rikosylikonstaapeli Gunnar Oljemarkin kanssa Pesonen oli muutaman kerran pohtinut päällikön asemaa

karun virasta pidättämisen ja uuden tulemisen jälkeen. Mies ei ollut miksikään muuttunut, kuten he olivat aavistelleet. Ei ollut Hugo Alfred Nyrönen oppinut mitään juuri kokemastaan haaksirikosta. Sen tosiasian kanssa oli edelleen elettävä.

Mutta eipä aikaakaan, kun alkoi tapahtua.

Kaupungin nuoret liittoutuivat joukkioiksi ja kulkivat vieraiden kintereillä riitaa haastaen. Se oli aluksi herjan heittoa puolin ja toisin, sitten pientä töniskelyä kohdalle osuttaessa. Satamassa saattoi jokunen tyhjä kaljapullo räsähtää rikki muskeliveneen kylkeen, ja kiinnitysköysien hetkuttaminen sai suurenkin veneen keinahtelemaan.

Poliisi tuli kaiken aikaa askeleen perässä.

Ensimmäisen kerran virkavallan apua tarvittiin, kun kaupungin nuoret peruuttivat autonsa laiturille vieriviereen muskeliveneen kohdalle, perät melkein kiinni veneen kylkeen. Ylikypsät tojotat ja ooppelit tupruttivat pakoputkistaan mustaa, pikistä savua päin veneen valkoista kylkeä. Ylikierrosten meteli oli huumaaava. Aivan kaijan reunaan ajettuina ne estivät pääsyn veneeseen tai veneestä pois.

Venekansan kännykällään hälyttämä partio katseli menoa aikansa. Kun kielletyn tyhjäkäynnin kaksiminuuttinen oli ylittynyt moninkertaisesti, haettiin laitimmaisen auton kuljettaja, vietiin liikennemerkkin luo ja kysyttiin mitä ympyrän poikki ristissä kulkevat punaiset viivat mahtoivat merkitä ja mitä nuori mies tiesi auton tarpeettomasta tyhjäkäynnistä.

Poliisi lupasi nuorten selviävän huomautuksella, jos autot häipyisivät laiturilta vikkelaesti.

Ei vaikutusta.

Poliisin hakema miekkonen vetelehti virnistellen takaisin autolleen ja tuntui selostavan tietonsa kavereilleen. Vaikutus oli

Viides Pesos-dekkari paneutuu ministerin epäilyttäviin liiketoimiin.

Kun ministeri ostaa Tyyskälän kartanon idyllisen pikkujärven rannalta, hänen parikymppiset pojankoltiaisensa aiheuttavat komisario Pesoselle jatkuvaa päänsäryä. Mutta mikä on saanut silmäätekevän poliitikon muuttamaan maalle Jumalan selän taakse? Vaikka ministerin uuden tontin rantaviivan pituus on hulppea, itse kartano ei ole kovin hyväkuntoinen, pikemminkin rötökö. Lopulta huhupuheet yltyvät, kun kartanon myynyt Tyyskäläkin katoaa jälkiä jättämättä.

Komisario Pesonen tulee vedetyksi mukaan kartanon omituiseen tapaukseen. Millaisia bisneksiä ministeri oikein puuhaa kulissien takana?

Risto Juhani (1934-2013) oli suomalainen taiteilija, teatteriohjaaja sekä erityisesti rikoskirjallisuuteen erikoistunut kirjailija. Juhaniin tunnetuimpiin teoksiin kuuluu kuusiosainen rikoskomisario Pesosen tutkimuksia seuraava dekkarisarja.